

Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ

Дунов Р.А., слухач ННІЗН НАВС

Будучи різновидом юрисдикційної діяльності в цілому, адміністративна юрисдикція зберігає всі головні її ознаки. Водночас вона є складовою виконавчо-розпорядчої діяльності відповідних органів державної виконавчої влади. Отже, адміністративна юрисдикція в переважній більшості випадків є одночасно і різновидом адміністративної (управлінської) діяльності уповноважених органів державної виконавчої влади (зауважимо, що значні повноваження в галузі адміністративної юрисдикції зараз мають також судді). У процесі здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності відповідні органи державної виконавчої влади й інші уповноважені суб'єкти забезпечують захист суспільних відносин, що складаються у сфері державного управління, ведуть боротьбу з найбільш численним різновидом порушень права, якими є адміністративні правопорушення. Отже, предметом і змістом адміністративно-юрисдикційної діяльності є переважно розгляд справ про адміністративні правопорушення й ухвалення за ними відповідних рішень.

Аналіз науково-юридичної літератури та практичної діяльності органів і підрозділів МВС України дозволяє виокремити такі особливості їх адміністративно-юрисдикційної діяльності:

1. Передусім, адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ певною мірою зумовлена завданнями, функціями і характером управлінської діяльності органів внутрішніх справ, є частиною їх виконавчо-розпорядчої діяльності. Останню, як відомо, з урахуванням конкретизації її завдань і змісту в адміністративно-правовій науці визначають як адміністративну діяльність органів внутрішніх справ.

2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ, як і будь-яка інша їх діяльність, є підзаконною. Вона ґрунтується на суворому дотриманні чинного законодавства. Компетентні посадові особи органів

внутрішніх справ, які реалізують надані їм адміністративно-юрисдикційні повноваження, зобов'язані діяти в рамках законів та інших нормативних положень. Відступ від цих положень призводить, як правило, до порушень принципу законності і, як наслідок, до скасування постанови (рішення) за справою. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ не тільки базується на суворому дотриманні норм права, але й реалізовується шляхом застосування таких норм, тобто є діяльністю правозастосовною. За своїм головним призначенням вона також є діяльністю правоохоронною.

3. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ здійснюється в офіційному порядку від імені держави в особі того або іншого працівника органу внутрішніх справ. Предметом адміністративної юрисдикції органів внутрішніх справ є головним чином розгляд та вирішення підвідомчих їм адміністративних спорів. Її зміст характеризує збирання, дослідження та оцінка інформації щодо певної події, а також ухвалення рішення за справою в установлених законом формах і порядку. Установлення й доведення події та інших обставин правопорушення, їх юридична оцінка, винесення постанови за справою та її виконання відбуваються в рамках адміністративно-процесуального регламенту. Тому адміністративно-юрисдикційні норми, а також адміністративно-юрисдикційні правовідносини ділять на матеріальні та процесуальні.

4. Юрисдикція органів внутрішніх справ завжди є адміністративною, здійснюється спеціально уповноваженими органами і посадовими особами. Отже, до її здійснення тією або іншою мірою причетна значна кількість працівників органів внутрішніх справ. Наприклад, правом розгляду справ про адміністративні проступки, застосування до винних осіб адміністративних стягнень відповідно до чинного законодавства наділено цілу низку посадових осіб органів внутрішніх справ (їх перелік буде наведено у другому розділі роботи). А розглядати справи про дисциплінарні проступки та скарги мають право в порядку підлеглості уповноважені посадові особи структурних підрозділів органів внутрішніх справ, які таким правом наділені. Крім того, значна частина посадових осіб органів внутрішніх справ виконує великий обсяг дій юрисдикційного характеру на підготовчій стадії провадження.

5. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ характеризується тим, що завжди має виключно державно-владний характер і здійснюється тільки офіційним порядком. Для її здійснення органи внутрішніх справ наділяються широким колом повноважень, у рамках яких вони реалізують право, що їм належить, щодо вирішення адміністративних спорів. Органи внутрішніх справ є одним з основних суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності. Це пояснюється тим, що ніякий інший орган адміністративної юрисдикції, крім суду, не наділений таким великим обсягом юрисдикційних повноважень. З урахуванням визначеного обсягу повноважень можна стверджувати, що органи внутрішніх справ є одними з головних виконавчих і правозастосовних органів щодо реалізації норм адміністративного законодавства.

6. Головним у здійсненні юрисдикційних повноважень органів внутрішніх справ є виконання ними в особі уповноважених органів і посадових осіб правоохоронних функцій, що впливає, передусім, з призначення цих органів. Так, головними завданнями міліції відповідно до ст. 2 Закону України «Про міліцію» є: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від

злочинних посягань; виконання кримінальних покарань і адміністративних стягнень тощо [1]. Таким чином, адміністративно-правова охорона зазначених вище об'єктів є визначеним законом функціональним обов'язком органів внутрішніх справ, зокрема міліції. При цьому захист суспільних відносин, що охороняються законом, забезпечується і неюридичними охоронними діями органів внутрішніх справ, зокрема здійсненням їх працівниками офіційного нагляду з метою попередження і виявлення порушень встановленого адміністративного режиму: запобіжні дії постових і патрульних працівників міліції, дільничних інспекторів міліції, інспекторів дорожнього нагляду; різноманітні інструктажі, консультації; затримання правопорушників, установлення й опитування потерпілих, свідків, усунення протиправних ситуацій тощо.

7. До особливостей адміністративної юрисдикції органів внутрішніх справ варто віднести тільки одноособове її здійснення. Якщо деякі органи адміністративної юрисдикції мають виключно колегіальні повноваження (адміністративні комісії, виконавчі комітети селищних, сільських рад), то системі органів внутрішніх справ властива тільки одноособова форма адміністративної юрисдикції. У загальних випадках адміністративно - юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ щодо розгляду індивідуально-конкретних справ з метою доступності та зрозумілості реалізується за нескладною формою і змістом. Вона не пов'язана зі здійсненням великої кількості процесуальних дій. Тут не залучається багато учасників процесу, як під час здійснення кримінально-процесуальної юрисдикції (збір доказів у справі, висунення обвинувачення, складання обвинувального висновку, оформлення значної кількості необхідних процесуальних документів тощо) [2, с. 13].

8. В адміністративно-юрисдикційній діяльності органів внутрішніх справ спостерігається відповідна спеціалізація. Вона дозволяє більш якісно і диференційовано підходити до планування й організації цієї діяльності в окремих службах та підрозділах органів внутрішніх справ, деталізувати аналітичну й профілактичну діяльність, у цілому підвищувати ефективність боротьби з різними адміністративними правопорушеннями, правильна юридична оцінка котрих, зазвичай, вимагає належного рівня спеціальної та професійної підготовки.

Таким чином, адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ - це різновид їх адміністративної діяльності, що полягає у розгляді та вирішенні адміністративно-правових спорів, справ про адміністративні правопорушення у встановлених законом порядку та формах, а також у здійсненні інших адміністративно-юрисдикційних дій забезпечувального характеру у межах їхніх повноважень.

Список використаних джерел:

1. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 4. - Ст. 20.
2. Додин Е. В. Адміністративна юрисдикція органів внутрішніх справ / Е. В. Додин: Учебное пособие. - К. : КВШ МВД УССР, 1981. - 136 с.